

VERKONDIGING op 4 september 2016, de 23e zondag door het jaar, in de Kerk van Onze Lieve Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te Amsterdam

door pater Peter van Dael S.J

Luc. 14:25-33

LEERLING ZIJN

Jezus volgen

Jezus is op weg. *Grote mensenmenigten trokken met Jezus mee*, hoorden we in het evangelie. Het lijkt wel alsof hij het veel te veel vindt en ze met harde woorden wil afschrikken. Hem volgen, leerling zijn, moet je niet te licht opvatten. Jezus begint met te zeggen dat je moet breken met je familie en met jezelf. Bezint eer ge begint: dat wil hij zijn gehoor duidelijk maken. Hij licht dit toe met twee voorbeelden. Eerst een voorbeeld uit de praktijk van zijn toehoorders: *wie van jullie die een toren wil bouwen gaat niet eerst de kosten berekenen...* Onder 'toren' kunnen we misschien een of ander gebouw voor het landbouwbedrijf verstaan, of we kunnen denken aan zoiets als een schuurtje. Als iemand zijn bedrijfje wil uitbreiden, moet hij eerst bij zichzelf overleggen of hij het wel aankan. Het tweede voorbeeld is genomen uit de wereld van de groten der aarde. Maar voor hen geldt hetzelfde: welke koning die erop uittrekt om met een andere koning oorlog te voeren, zal niet eerst bij zichzelf te rade gaan of hij wel sterk genoeg is?

Leerling zijn van Jezus: dat doe je niet zo maar. Het betekent: je vader en moeder, je vrouw en kinderen, je broers en zusters, je eigen leven haten. 'Haten': dat staat er letterlijk. Dat lezen we ook in oudere vertalingen. Nieuwere vertalingen hebben dit afgezwakt tot bijvoorbeeld 'breken met'. Het betekent in ieder geval: je kruis dragen. Het betekent: afstand doen van alles wat je bezit. Hoe kan dit evangelie blijde boodschap genoemd worden? Wordt het leerling zijn van Jezus zo niet tot een misantropische aangelegenheid, iets voor zelfkwellers? Wordt

het leerling zijn niet gereduceerd tot iets dat alleen maar is weggelegd voor beroepsasceten? Moet de massa zich dan maar tevreden stellen met het op een afstand met Jezus meelopen?

Haten

Ruimen we eerst het misverstand uit de weg van het haten van de eigen familie. Iemand 'haten' is een typisch Hebreeuwse zwart-wit-uitdrukking voor: meer van iemand anders houden. In Genesis lezen we dat Jakob twee vrouwen had: Lea en Rachel, en dat hij Lea haatte (29:31). Dit betekent alleen maar dat hij meer van Rachel hield. Het evangelie van vandaag is van Lucas. Ook Matteüs citeert Jezus, maar hij had klaarblijkelijk voorzien dat Jezus' woorden over het haten van de eigen familie aanleiding konden geven tot misverstand. Hij laat Jezus dan ook zeggen: *Wie meer van zijn vader of moeder houdt dan van mij, is mij niet waard, en wie meer houdt van zijn zoon of dochter dan van mij, is mij niet waard* (10:37).

De familie

Verder moeten we voor ogen houden wie Jezus allemaal noemt: ouders, broers en zussen, vrouw en kinderen, kortom de hele familie. Men beschouwde in die dagen de familie als een uitbreiding van de individuele persoon. In Jezus' tijd was men veel meer 'familieziek', veel meer familie- en clangebonden dan nu. Wanneer men met iemand te maken had, had men met de hele familie te maken. Het individu werd niet los gezien van het familieverband. In bepaalde culturen is de achternaam, de familienaam, veel belangrijker dan de voornaam - de eigennaam van het individu - omdat men zich vóór alles lid van de clan voelt. Wanneer we dit

voor ogen houden, begrijpen we wat Jezus bedoelt te zeggen: uittreden uit je familie betekent in feite uittreden uit jezelf.

Uittreden uit jezelf

Het jezelf en je familie verlaten hoort niet alleen maar bij de Jezus-navolging. Al in de oude wijsbegeerte klinken dergelijke geluiden. Ik citeer de filosoof Epictetus uit ongeveer 100 n.C.: *Denk je dat je je aan de filosofie kunt wijden en dat je tegelijkertijd kunt blijven doen wat je altijd al deed? Denk je dat je kunt blijven drinken, je boos maken, verdriet hebben, mopperen, zoals je gewoon bent? Nachten zul je wakend moeten doorbrengen, begeerten overwinnen, familie en bekenden achterlaten, je laten verachten door je knecht, je laten uitlachen door de mensen op straat... Denk daar maar eens over na, en als je er dan nog zin in hebt, ga dan aan de slag, indien je voor deze prijs zielenrust, vrijheid en een standvastig gemoed wilt krijgen.*

Volgens Jezus, zoals ook volgens Epictetus, vindt de mens zijn doel en voltooiing niet in zichzelf of eigen familie, is de mens zichzelf niet genoeg. *De mens gaat zichzelf oneindige ver te boven*, zegt Pascal. Hij is meer dan zichzelf of eigen familie. Hij is groter en ruimer dan hij denkt. Hij is niet wat hij is of heeft. Om het maar meteen - en dan positief - te zeggen: hij is wat hij geeft.

In dit perspectief kunnen we verstaan wat Jezus zegt over het haten van jezelf en van je eigen familie, over het dragen van het kruis en over het je losmaken van wat je bezit. Het gaat niet om de onthechting als zodanig. Dat is iets negatiefs, leegte. Maar het gaat om iets dat volheid geeft.

Nu moeten we dit 'meer van Jezus houden' goed verstaan. Jezus is geen concurrent, zoals Lea en Rachel concurrenten van elkaar waren. Meer van Jezus

houden dan van jezelf en je familie wil zeggen: jezelf en je familie zien in het perspectief van Jezus. Wat dit inhoudt kunnen we lezen op het eind van de brief van Paulus aan de Efeziërs. Daar richt hij zich tot het christelijke gezin (5:22-6:9). 'Gezin' te verstaan in de betekenis van het Latijnse *familia*, de leefgemeenschap die man en vrouw, ouders en kinderen, en ook het huispersoneel, de slaven, omvatte. Paulus richt zich tot alle leden van deze *familia*. Hij roept ze op tot onderlinge dienstbaarheid als aan de Heer en niet aan mensen (6:7). De gezinsverhoudingen worden hier in een wijder, christelijk perspectief gezet. In dit perspectief eerbiedigt en dient men elkaar. Wat in de eerste plaats geldt voor de eigen *familia*, geldt ook voor bredere kringen waarmee je via je werk enz. te maken hebt.

Kort samengevat: het evangelie roept niet op tot zelfhaat of haat jegens de familie, maar tot grotere betrokkenheid jegens allen die je naasten zijn, te beginnen de naasten in je naaste omgeving. Die betrokkenheid kan alleen maar groeien wanneer je uit jezelf treedt, wanneer je weet te geven - en ook te ontvangen. Juist in het geven en het ontvangen, in het over en weer, in verantwoordelijkheid voor anderen, word je jezelf, vind je jezelf. Jezus, die zijn leven gaf voor de zijnen, kan ons hierbij inspireren.